

# דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש פרשת בהעלותך תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ק"ה

## דרשת פרקי אבות

**ובאמת** הזכרה זו של יום אחד קודם מיתתך, היא עצה נפלאה לכל חיי האדם, כי כל החשבונות של האדם הוא רק מפני שחושב שיאריך ימים, אבל העומד יום אחד קודם מיתתו, לא עושה אצלו רושם עוד עניני העולם, יש לו כבר דאגות אחרות. והקנאה והתאוה והכבוד לא מטרידין אותו עוד, כי עוד מעט עוזב עולמו. ועל זה אמרו (ברכות ה.) שירגיזו אדם יצר טוב על יצר הרע, ואם לא נצחו, יזכיר לו יום המיתה. והכוונה איך הוא עצמו יסתכל על הדבר ההוא ביום מיתתו. ועל כן הקדים המשנה, יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך, ואל תהי נוח לכעוס, והעצה לזה היא, שוב יום אחד לפני מיתתך, כאשר יחשוב תמיד שהוא עומד לפני מיתתו, לא יכעוס על שום דבר, ויכבד כל אדם. ויש לומר 'שוב' יום אחד לפני מיתתך, שיחשוב ויאמר לעצמו שוב ושוב, פעם אחר פעם, כי יתכן שיום זה הוא היום שלפני מותו, ואז תהא כל התנהגותו באופן אחר.

\*

**וממשיך** התנא יוהוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, כי הרוצה להגיע למעלה זו, להיות עומד מוכן שיהיו בגדיו לבנים, יש לדבק עצמו בחכמי ישראל, שכל גופן אש, והם מחממים כל המתקרבים שלא יוכלו להתקרר, להיות עבודתם בקרירות כמצות אנשים מלומדה. וגם דברים הקפואים מתחממים ומשנים צורתם כאשר הם מונחים אצל האש. וכפי מה שמתקרב יותר, מתחמם יותר. וכל דבריהם הם כגחלי אש, כל דיבור שיוצא מפייהם מבעיר און שומעתן, ויש להרגיל עצמו ואת בניו להתחמם כנגד אורן.

**וכמו** שבגחלת לפעמים מבחוץ הם נראים עוממות, אבל בתוכה מונחת אש, וכאשר יחתה בה מעט תתהווה

**במשנה** (אבות ב"ג) ושוב יום אחד לפני מיתתך, והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים וכו', וכל דבריהם כגחלי אש ע"כ. בגמרא (שבת קנג.) שאלו תלמידיו את רבי אליעזר וכי אדם יודע איזה יום ימות. אמר להם וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה [שמפני שאינו יודע איזה יום ימות, וטובה תשובה לפני מיתתו, נמצא כל ימיו יהיה בתשובה]. ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת ט-ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים [נשמתך טהורה ונקיה] ושמן על ראשך אל יחסר ע"כ.

**ויש** לרמוז בברכתו של יעקב, שאמר ליהודה, לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה (בראשית מט-י), וברש"י מדוד ואילך לא יסור ראשי גליות שבבבל שרודים את העם בשבט, עד כי יבא מלך המשיח שהמלוכה שלו ע"כ. ונראה בטעם שקראו בשם 'שילה', דאיתא בגמרא (סנהדרין צו:) אמר רב כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה [אם כל ישראל חוזרין בתשובה יבא]. רבי אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין, ואם לאו אין נגאלין ע"ש. ולכן נקרא מלך המשיח בשם 'שילה', שהיא נוטריקון 'שוב היום שמא ימות למחר', שרק בכח התשובה תהיה הגאולה.

**ויסופר** על הגה"ק מוהרי"ד מבעלזא זי"ע שאמר בטעם החסידים שהולכין בכל יום לטבול במקוה, דאיתא במגן אברהם (סימן תרו) בשם המהרי"ל, דטעם טבילת ערב יום הכיפורים, משום דתשובה טעונה טבילה ע"כ. וכיון שיש להאדם לקיים שוב יום אחד לפני מיתתך, ואין אדם יודע קיצו, צריך לחזור בכל יום בתשובה, ולכן צריך לטבול בכל יום ע"כ (הובא ב"ג אורות ח"ב דף ש').

עתה תראה היקרך דברי אם לא (יא-ג). ורש"י פירש, שאחר שאמר לו ה' היד ה' תקצר, אמר משה לפניו, הריני הולך ומפייסן. אמר לו עתה תראה היקרך דברי, שלא ישמעו לך, הלך משה לפייסן, ולא עלה בידו ע"ש. ואכתי יש להבין המכוון של מאמר ה' עתה יקרך דברי אם לא'.

**ומצינו** עוד בפרשתנו, שהכתוב משבח מאד מדריגת משה רבינו, והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב-ג). והכתוב מספר ותדבר מרים ואהרן במשה וגו', הרק אך במשה דבר ה', הלא גם בנו דבר (יב-א). וה' הוכיח אותם, כי מעלת נבואתם פחותה יותר מנבואת משה רבינו, אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו, לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו, ומראה ולא בחידות, ותמונת ה' יביט, ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה. וכן העיד עליו הכתוב (דברים לד-י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים.

**אמנם** בספרי (שם) איתא, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם ע"כ. ומבואר מזה שהגם שמדריגת נבואתו של משה היה באופן נפלא יותר מכל הנביאים, (וכמו שהאריך בזה הרמב"ם ה' יסודי התורה ו-ז), מכל מקום בלעם הרשע היה שוה למשה במעלת מדריגת הנבואה. אך אף על פי כן מצינו שהיה חילוק ביניהם, כי במשה נאמר, ויקרא אל משה (ויקרא א-א), וברש"י לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו שנאמר (ישעיה ו-ג) וקרא זה אל זה, אבל לנביאי אומות העולם נגלה אליהן בלשון ארעי וטומאה, שנאמר (במדבר כג-ד) ויקר אלקים אל בלעם ע"כ.

**והענין** הוא, כי הן אמת שבלעם שורשו ותכונתו וכשרונותיו היו קרובים למשה רבינו, אבל בפועל נתגדלו להיות רחוקים זה מזה בתכלית הריחוק, ומשה נתעלה בקדושתו ברום המעלות, ובלעם ירד בתכלית השפלות. גם בלעם השיג והכיר גדולת הבורא, שומע אמרי א-ל ומחזה שדי יחזה (במדבר כד-ד), אבל לא עושה עליו רושם. ולא עוד אלא שמכיר חשיבות עבודת ה' וגודל מעלתן של ישראל, ומכריז מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, ומברך את עצמו ומשתוקק, תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו (שם כג-ז), ועם כל זה נשאר לחיות כבהמה, משוקע בתאות העולם, ולא משתנה. הוא רצה למות כיהודי, אבל לחיות הוא מעדיף יותר להיות כגוי.

**וכדבר** הזה יתכן לפעמים גם אצלנו, אנו מכירים גדולת הבורא, אנו מחשיבים מאד קיום מצות ה', וכל

ממנה אש להבה. כן הם דבריהם של חכמי ישראל, לא תמיד ניכר תיכף הרושם שפעלו דבריהם, אבל דבריהם הם כגחלת, שכאשר נכנסו הדיבורים לאזני שומעיהם, יש בתוך תוכה ניצוצי אש, שבמשך הימים יבואו לידי חיתוי, ויתעורר מדבריהם לשוב אל ה' ברבות הימים.

**וענין** זה מרומז בפרשתנו במצות הדלקת המנורה, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (ח-ב), אשר הנרות שבקני המנורה היו פונים אל מול האמצעי שהוא גוף המנורה. והענין הוא, כי נר האמצעי רומז על הרב, שממנו יוצאים קני המנורה אלו התלמידים. ומצותה היא שיהיו מתקרבים ביתר שאת להיות סמוכים להרב, ולהתחמם כנגד אורן.

\*

**ויש** לרמוז עוד בפרשתנו, שצוה ה' למשה, עשה לך שתי חצוצרות כסף וגו', והיו לך למקרא העדה (י-ב). דהנה בספר עבודת ישראל כתב, קבלנו מאדמו"ר הגאון מוה"ר דוב בער [ממעזריטש] זלה"ה, צירוף חצוצרות, חצי צורות, מרמזים על כנסת ישראל עם דודה, שהם כחצי צורה כל אחד לבדו וכו' ע"ש. ולענינינו יש לומר דקאי על חכמי ישראל המשפיעים, עם הכלל ישראל המקבלים, והיינו שכל אחד מישראל צריך להחשיב עצמו כגולמי כלי, חצי צורה, שעדיין לא השלים עצמו, ומוטל עליו להתחבר עם חכמי ישראל ללמוד מתורתם ומעבודתם עד שיגיע להיות צורה שלימה. וכמו כן המשפיעים זוכים למעלתם רק בזכות הציבור, והם עצמם המה רק חצי צורה. שהרי אפילו במשה רבינו מצינו שאמר לישראל, בשבילכם הוא נדבר עמי, וכל ל"ח שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים, לא נתייחד הדיבור עם משה (רש"י ויקרא א-א). וכאשר חטאו ישראל בעגל, אמר ה' למשה לך רד כי שחת עמך (שמות לב-ז), רד מגדולתך, לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם (ברכות לב).

**וכאשר** המשפיעים והמקבלים יחד מכירים, שכל אחד בפני עצמו הוא רק חצי צורה, והיו רק פלג גופא, אז המקבל נוטה אצלו לשמוע, והמשפיע עומד מוכן ללמד, כי רק ביחד נשלם להם הצורה. ועל כן אמר ה' למשה, עשה לך שתי חצוצרות, שתי חצי צורות, אתה בלי הכלל ישראל הוי רק חצי צורה, וכמו כן הם בלי משה המה רק חצי צורה. וזה יהיה לך תועלת למקרא העדה, בהכרה זו יתאספו העדה אליך, ויזכו להתעלות לצורה שלימה.

\*

**והנה** בפרשתנו מצינו שהתאוננו ישראל על המן, ואמרו מי יאכילנו בשר, ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר,

האדם, על כן הוא חביב בעיני ה'. לא כן בלעם הרשע אצלו חסר האל"ף זעיר"א, רוחו גבוה ונפשו רחבה, על כן אצלו הוא רק ויקר, בלשון ארעי וטומאה, כי תועבה הוא בעיני ה'.

\*

**וְלִבְאֵר** הדברים שנאמר בבלעם לשון ויקר, ששורשו לשון ק"ר. דאיתא בגמרא (שבת קד): דאתו דרדקי לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא אתמר כוותייהו, ודרשו אותיות האל"ף בי"ת, צד"י רומז לצדיק, קו"ף רומז לקדוש (הקדוש ברוך הוא), רי"ש רומז לרשע. והוסיפו לדרוש צורתן של האותיות, מאי טעמא מהדר אפיה דקו"ף מרי"ש [לישנא דמעליא הוא, שאחורו של רי"ש לגבי הקו"ף], אמר הקב"ה אין אני יכול להסתכל ברשע. ומאי טעמא מהדרה תגיה דקו"ף לגבי רי"ש [כמין זי"ן שעושין בסוף של גג קו"ף], אמר הקב"ה אם חוזר בו אני קושר לו כתר כמותי. (ופירש בתורת חיים שם, שלא יחשוב הרשע שאפילו אם יחזור בתשובה ישאר כפוף ושפל בעולם הבא, מפני עונותיו הראשונים, ויתבייש שם מפני הצדיקים, לפיכך מבטיחו הקב"ה שאם יחזור בו, יקשור לו כתר כמותו, דהיינו ששימחו במעלה העליונה, וכמו שאמרו (ברכות לד): מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדים ע"כ). ומאי טעמא כרעיה דקו"ף תלויה [שאינה נדבקת עם גגה], דאי הדר בה ליעייל. ופריך וליעול בהך [יקיף תחת רגלי הקו"ף ויכנס בפתח של ימין], מסייע ליה לריש לקיש דאמר מאי דכתיב (משלי ג-ד) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, בא ליטמא פותחין לו, בא ליטאר מסייעין אותו [ומכינין לו פתח] ע"כ.

**הרי** לנו לימוד נשגב במדותיו של הקב"ה, איך הוא קרוב לכל בריותיו, וצופה לרשע וחפץ בהצדקו, שלא ידח ממנו נדח. חדא, שהגם דמהדר אפיה דקו"ף מהרי"ש, והקב"ה אומר אין אני יכול להסתכל ברשע, מכל מקום לא ניתן האות קו"ף בתחלת האותיות להיות רחוק מהרשע, אלא עומד סמוך ונראה לו, שאם יחזור הרשע בתשובה יהא סמוך לו לסעדו. שנית, שמוסיף לפתוח לו פתח מיוחד שיוכל הרשע ליכנס בו. שלישית, אשר לא רק שמקבלו בתשובה, אלא אם חוזר בתשובה הוא יכתיר אותו בכתר רביעית, אשר לא רק כתר פשוט, אלא אני קושר לו כתר כמותי. הרי שהקב"ה מראה קירבות להרשע בארבעה אופנים, כדי לסייע לו שיוכל להתגבר על יצרו ולחזור בתשובה. והרשע היותר גדול יוכל להתעלות עם כתר מלכות בראשו, להיות מוכתר כמו כתר ה'.

**וְלִבְנֵי** כאשר בלעם הרשע עולה על ראש הפסגה, וצופה ומביט על גודל התעלותם של עם ישראל עם רבן משה, ותהי עליו רוח אלקים, עמד לרגע להתבונן במצבו,

תשוקת לבו של נפש ישראל הוא מי יתן שתמות נפשי מות ישרים, אבל בסופו חכמתו מרובה ממעשיו, וכורע ברך כאשר בא אליו נסיון, והולך בשרירות לבו. ויתכן שני חברים שבימי ילדותם היה כשרונותיהם שוין, ועומדים במדריגה אחת בתכונת נפשם. וברבות הימים נתגדלו להיות רחוקים זה מזה, האחד מתעלה להתקרב למעלתו של משה, ולעומת זה חבירו, משוקע בתאוותיו כמו בלעם. ולעתידי כל אחד יהא נכזה מחופתו של חבירו דייקא (בבא בתרא עה).

**והסיבה** שנשתנה כל כך משה רבינו מבלעם הרשע, כי כח היצר בהאדם גדול מאד, וכמאמרם (סוכה נב). יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר (תהלים לז-לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, וכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ע"כ. והיינו שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, הן אמת שנתן בנו יצר הרע גדול, אבל הוא עומד לימין האדם לסייעו שיוכל להתגבר עליו.

**אמנם** לא כל אחד זוכה לזה, כי יתכן לפעמים שהאדם במדותיו הוא מדחה השכינה מפניו, כי אשכון את דכא ושפל רוח (ישעיה נז-טו), ה' שורה רק אצל ענוים, וכל אדם שיש בו גסות הרוח אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם שנאמר (תהלים קא-ה) גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל, אל תקרי אותו אלא אתו (סוטה ה). ואם כן האדם במדותיו לפעמים מרחיק השכינה ממנו, ואין ה' עומד אצלו שיוכל לסעדו.

**וזהו** החילוק בין משה רבינו עם בלעם הרשע, כי משה רבינו, הגדול ביותר מכל ישראל, גם יצרו היה גדול ביותר, אבל בהיות שהאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, על כן ההשראת השכינה אתו היתה ברום המעלות, וכיון שה' היה עמו בכל עת, על כן הגם שצופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבנו בידו. אבל לעומת זה בלעם הרשע, שהיה במדריגתו גדול גם כן כמשה בנבואה, אבל כנגד זה גם יצרו היה יותר גדול. ובהיות שלא תיקן מדותיו, ומהותו היה עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה (אבות ה-ט), ותועבת ה' כל גבה לב, וגבה עינים ורחב לבב אתו לא אוכל, על כן יצרו היה שולט עליו, ורשעים ביד לבם. הוא משיג גדולתן של ישראל, מכיר גדולת בוראו, ומשתוקק ותהי אחריתי כמוהו, אבל לא יוכל להוציאו לפועל, ונשאר שקוע בטומאתו עדי אובד.

**וזהו** שרימו לנו הכתוב 'ויקרא אל משה' (באלף זעירא), שקראו ה' בלשון חבה, ומבאר טעמו, כי מהותו של משה היא אל"ף זעיר"א, עניו מאד מכל האדם, הוא עומד תמיד רק אצל 'האל"ף' בהתחלה, והוא 'זעירא' מכל בני

הא"ב שהסמיך אותיות ק"ר זה לזה, ומזה יתחזקו ישראל להתעורר בתשובה, וכמו שאנו רואים באמת אחר זה שכאשר התענו וחזרו בתשובה, נתהפך הכל מאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול.

\*

**ובזה** נבוא אל המכוון, שכאשר ראה משה שחרה אף ה' בישראל, ורוצה להכות בעם מכה רבה, הלך משה לפייס את ישראל ולעוררם שישבו על דבריהם, כדי שלא ישלוט בהם מדת הדין. ועורר אותם שיתבוננו באותיות התורה, שהסמיך ה' אות קו"ף להרי"ש, להורות שה' עומד מאחורי הרשע ומצפה לתשובתו, וקושר לו כתר כמותו. אמנם ה' אמר לו שלא ישמעו לקולו שמעורר אותם לתשובה. 'ועתה', אין ועתה אלא תשובה, תראה 'היקרך' דברי אם לא, מה שאתה תעורר אותם על סמיכות אותיות ק"ר, שהקב"ה עומד אצל הרשע, וכאשר ישוב קושר לו כתר, תראה אם יכנסו הדברים האלה באזניהם או לא.

\*

**והנה** ימי הקיץ ממשמשין ובאין, שהנסיגות מתרבים בו. אבל לעומת זה יוכל האדם לנצל הימים הללו לימי התעלות, כי בהיות שאינו טרוד בהם כל כך על פרנסתו, ויש לו שעות יותר של מנוחה, יוכל להוסיף בלימוד התורה ביתר שאת. ומה גם ליתן לב יותר על עבודה שבלב זו תפלה, להתפלל בכונה כמונה מעות ולא למהר, ויתגלה לו התענוג הרוחני שמונה בשפיכת שיחו לפני קונו. ולהתבודד ולעשות חשבון הנפש על התנהגותו, איך שהימים עוברים לפעמים בהבל וריק, ושוב יום אחד לפני מיתתך, ולקיים בכל עת יהיו בגדיך לבנים, עדי נזכה לאור באור החיים בזה ובבא, ושמחת עולם על ראשם.

היכן הוא עצמו עומד בעולם. מצד אחד הוא רואה בנבואה מעלתן של ישראל, ומסתכל על משה איש האלקים, שגם הוא גדול בנבואה כמשה, שומע אמרי א-ל ומחזה שדי-יחזה, אבל מצד השני אין לו כחות הנפש להתגבר על יצרו, שיזכה למה שהוא משתוקק ותהי אחריתי כמוהו. אז ויק"ר אלקים אל בלעם, הראהו ה' אותיות ק"ר, שהקדוש ברוך הוא עומד אצל הרשע לסייע לו אם יחזור, ולהורות לו שעדיין לא מאוחר, גם רשע כמותך יוכל עוד לחזור ולהתעלות. ולכן הנגינה שם היא 'מונח רביעי', כי באותיות ק"ר מונח רמו לארבעה דברים שיוצא ה' כביכול מגדרו, כדי לקרב את הרשע שרוצה לחזור.

\*

**ובזה** יתבאר מה שמצינו בגזירת המן, ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו (אסתר ד-ז). ובילקוט (שם תתנו) ברמו שלחו זה לזה. ובדרשות חתם סופר (לז' אדר קמה: ובנדמ"ח דרוש ט') הקשה מהו הרמו, והרי שלח לו פתשגן הכתב אשר ניתן בשושן גלוי לכל, ומה צורך לרמו ע"ש. אך הענין הוא, כי שונאיהן של ישראל באותו דור נתחייבו כליה, מפני שהשתחוו לצלם, ונהנו מסעודתו של רשע (מגילה יב.), עד שהעלו חמת המלך מלכי המלכים להשמיד להרוג ולאבד. אמנם מרדכי יצא בתוך העיר, ויזעק ויעקה גדולה ומרה, לעורר את ישראל כי לעולם לא מאוחר, ועדיין יש בידם לסדר הדברים בתשובה שלימה, כי קרוב ה' לכל קוראיו, וכאשר חוזרין בתשובה ובאים ליטהר, יש סיוע מן השמים, ועדיין יכולין לבטל הגזירה בתשובה שלימה. ועל זה יש ראייה חותכת מאותיות ק"ר הסמוכים זה לזה, שהקדוש עומד סמוך להרשע, ופותח לו פתח וקושר לו כתר כאשר מתעורר בתשובה. וזהו שהגיד מרדכי את כל אשר 'קרהו', ברמו שלחו זה לזה, שיתבוננו בהרמו שמרמו ה' באותיות

## בסעודה שלישית

בכנור שהיו הלויים מנגנים בו. אמר רבי יהודה שבעה נימין היו בכנור, שנאמר (תהלים טו-יא) שבע שמחות את פניך, אל תהי קורא שבע אלא שבע שמחות. ולימות המשיח נעשית שמונה, שכן דוד אומר (שם ו-א) למנצח בנגינות על השמינית. ולעתיד לבא נעשית עשר, שנאמר (שם קמד-טו) אלקים שיר חדש אשירה לך בנבל עשור ע"כ. ואם כן הוי אמינא לומר דדוקא על אותו כנור של שבעה נימין היו הלויים נתונים לשיר, אבל לעתיד דיהיה כנור אחר לא, ועל זה אמר הכתוב והיו לי הלויים, דגם לעתיד לבוא יהיו הם המנגנים בכל כלי שיר ע"כ.

**והבדלת** את הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים (ח-יד). במדרש (ויק"ר ב-ב) בכל מקום שנאמר לי, אינו זו לעולם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. בכהנים כתיב (שמות מ-טו) וכחנו לי, בלויים כתיב והיו לי הלויים וכו' ע"ש. ויש להבין הא זאת התורה לא תהא מוחלפת, ומהיכן תיסק אדעתין לומר דהכהנים והלויים לא יהיו לעולם.

**ובספר** מהרי"ל דיסקין בפרשתנו כתוב, דאיתא במדרש (במדב"ר טו-יא) קח את הלויים, הלכה, כמה נימין היו

**והנה** חוץ ממה שלא תירץ בזה רק הקרא שנאמר בהלויים ולא בהכהנים, גם על הלויים יש להעיר, דבודאי כמה חילוקים יש במקדש דלעתיד, שתרד בנוי ומשוכלל מן השמים (רש"י סוכה מא.), ועבור זה עדיין לא תשתנה סדר העבודה, ולמה נימא דבשביל שניתוסף איזה נימין בהכנור, על כן לא תהא עוד השיר בהלויים.

**אמנם** יש להסביר הדברים, על פי מה שכתב שם עוד ליישב, כי הנה הכתוב אומר (במדבר ג"ב) ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל, תחת כל בכור וגו'. וברש"י לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפטלו, והלויים שלא עבדו עבודה זרה נבחרו תחתיהם ע"כ. ואם כן הוי אמינא דלעתיד שיתוקן החטא העגל ולא יזכר עוד, יחזור העבודה לבכורות, ויתבטלו הכהנים והלויים, על כן כתיב לי דאינו זו מהם לעולם ע"כ.

**ונראה** כי שני התירוצים עולים בקנה אחד, דהנה כנור שבמקדש היה בו שבעה נימין, והוא לרמוז על השבע מדות, חסד גבורה וכו', שיש להעלות אותן לכבודו יתברך שמו, ולעבוד בהן את ה'. אבל השלש עליונות חכמה בינה ודעת, עדיין אין הם בשלימותם, כי חמשים שערי בינה נבראו בעולם, ולא נמסרו כולן למשה, רק חסר אחת (ראש השנה כא.). ומה גם שיצר הרע שולט בעולם, שאין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ב.), וחסר עדיין בעולם מהחכמה. אמנם לעתיד כאשר תתקיים ורוח הטומאה אעביר מן הארץ, ויעביר היצר הרע מן העולם, אז ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים (ישעיה יא-ט), שיתמלא הארץ גם הדעה שחסר עתה, ותהא ההתגלות בחמשים שערי בינה, כמים לים' (בגימטריא ג') מכסים. אז תהא עבודת ה' בבית ה' בכל העשר ספירות, ויהיה להכנור עשרה נימין נגד כל העשר ספירות. ואז בנבל עשור אזמרה 'לך', גם עם חמשים שערי בינה.

**ומעתה** כיון שלעתיד יהיה הכנור של עשרה נימין, הרי זה מורה על התיקון שלעתיד, שתהא הארץ מלאה דעת ה', ואז יתוקן גם החטא העגל, ואם כן יתכן שיחזור העבודה להבכורים, על כן הכתוב אומר והיו לי הלויים, שאינו זו לעולם מהם, והכהנים והלויים ישארו על מקומם, לעבוד עבודתם בבית ה'. [ועיין במגדים חדשים (פ' במדבר ג-מה) אי לעתיד תחזור העבודה גם להבכורים יחד עם הלויים ע"ש].

\*

**והנה** בעבודת יום הכיפורים, אמר הכתוב והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם

וגו' (ויקרא טז-לד). ולכאורה הלא כל התורה כולה היא חקת עולם, ולמה הוצרך לומר הכתוב להודיע זאת כאן. ובאור החיים הק' כתב, דאיתא בגמרא (ראש השנה כו.) מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה, לפי שאין קטיגור [זהב העגל] נעשה סניגור ע"כ. ומעתה בל יאמר אדם שלא צוה ה' לבל יכנס בבגדי זהב, אלא בעת ההוא בפעם ראשונה, שעדיין לא נתכפר רושם עון עגל הזהב, אבל מפעם ראשונה ואילך כבר נמחה ונמחק רישומו, ובא יבא אהרן בבגדי כבוד אל הקודש פנימה, תלמוד לומר והיתה זאת לכם לחקת עולם בלא שינוי ע"כ.

**ויש** לומר בזה עוד, ומתחלה נבאר מה שאמר הכתוב לעתיד, הנה אנכי מרביץ בפור אבניך, ויסדתיך בספירים, ושמתי כדכד שמשותיך, ושעריך לאבני אקדח (ישעיה נד-יב). וברש"י כדכד, מין אבן טובה, שמשותיך, לשון שמש, חלונות שחמה זורחת בהן, ועושין כנגדו מחיצה במיני זכוכית צבעים לנוי ע"כ. ויש לומר בזה עוד, כי מצינו ביציאת מצרים שנצטוו ישראל, משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח (שמות יב-כא). ודרשו חז"ל משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה, שהיו משוקעים גם הם בעבודה זרה של מצרים שהיתה טלה, וקחו לכם הצאן למצוה, ותהי זאת כפרתכם, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם (שמו"ר טז-ב). ובבני יששכר (ניסן ה-יח) הקשה הא קיימא לן אין קטיגור נעשה סניגור, ולכן אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה, ואין תוקעין בשופר של פרה (ראש השנה כו.), והיינו כי הוא מזכיר את העגל שחטאו בו ישראל, ואינו ראוי להיות סניגור עליהם ביום הדין להזכיר להם זכות העקידה. ואם כן תקשה, הלא הצאן היה עבודה זרה של מצרים שעבדו את הצאן, אשר גם המה נכשלו בה, ואיך תהיה זאת למצוה ולכפרה, הלא אין קטיגור נעשה סניגור ע"ש [ועיין אור החיים ויקרא ט-ב].

**ונראה** דאיתא בגמרא (יומא פו:) אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר (הושע יד-ב) שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך, הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול. ופריך אינו והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו זכויות שנאמר (יחזקאל לג-ט) ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה. ומשני לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה ע"כ. ואם כן בתשובה מאהבה נעקר החטא מעיקרא ונחשב לו כאילו עשה אז מצוה, שמעשה החטא נתהפך למעשה של מצוה. ובני ישראל במצרים, מגודל הנסים שראו שנעשה בעבורם בהעשר מכות, נתעוררו

לשוב לה' בתשובה מאהבה, עד שנעשה עבודתם להטלה כאילו עבדו את ה'.

(א-ט) ויקרא באזני קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש כלי משחתו בידו ע"כ. הרי לנו שעד החורבן הראשון של בית מקדשינו, שאז נשלם הכ"ד דורות מהחטא העגל, היו עוד מענישין בכל פורענות גם על חטא זה. ועל ידי החורבן נטלו ישראל אפוכי שלימה על עונותיהם, ועל זה נאמר (איכה ד-כב) תם עונך בת ציון (איכ"ר ד-כה).

**ובתורה** משה (פ' בא מג.) כתב לבאר הכתוב, ויאמר ה' אל משה ואהרן וגו', החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, דברו אל כל עדת ישראל ויקחו להם איש שה לבית אבות (שמות יב-ג), דאיתא ברמב"ן שכל מצרים בחודש ניסן הקריבו קרבן למזלם טלה, שניסן מזל טלה, וישראל התערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ואמר להם משה משכו ידיכם מעבודה זרה ושחטו הפסח לשם ה'. והנה כיון שישראל עשו תשובה או, זדונות נעשה להם זכויות, וכל מה שהקריבו בכל שנה ושנה לעבודה זרה, נהפוך להם לזכות כאילו הקריבו אותו קרבן לשם ד'. ולפי זה לא היה זה להם חודש ראשון להקריב קרבנות לשם ה', כי כבר מאז הקריבו לשם ד', על ידי ששבו עתה בתשובה באותו מקום ובאותו זמן ובאותו דבר. אבל משה ואהרן שלא חטאו בעבודה זרה, להם היה חודש זה ראשון. וזה ויאמר ה' אל משה ואהרן וכו' החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם', אבל דברו אל כל עדת בני ישראל ויקחו להם איש שה לבית אבות, כי להם החודש הזה איננו עתה ראשון, כי כבר היה מאז ומעולם ראשון ע"כ.

**והנה** אצל חטא העגל כתיב (שמות לב-ה) ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר. והיא פליאה על אהרן קדוש ה' שהתבטא כן על חטא גדול כזה. ונראה כי אהרן ידע שישראל קדושים הם, ולעתיד כאשר יתגלה ה' לעמו, ויתעורר האהבה לה' במדריגה נפלאה, וירגישו כולם כי בנים אתם לה' אלקיכם, אז יזכו לשוב גם על חטא העגל תשובה מאהבה, עד שזדונות הללו יתהפכו לזכויות, ומחטא העגל יתהווה מצוה גדולה ורבה דוגמת החטא, ויתהווה יום החטא ליום חג. וזהו שהמליץ אהרן על ישראל, כי מחר יהיה זה חג לה', יש מחר לאחר זמן, שיתהווה מזה חג, שבודאי יעשו עוד ישראל תשובה מאהבה על חטא הזה.

**ואם** כן אין הצאן קטיגור לבני ישראל, כי נתעלה עבודתם להצאן לקרבן של מצוה, ושפיר הם יכולין להקריב את הצאן למצוה, כי אדרבה חטא שנתהפך לזכות אינו קטיגור כלל. לא כן בחטא העגל, אם כי עשו ישראל תשובה על זה, מכל מקום לא היתה זאת אלא תשובה מיראת העונש, שרצה ה' לכלותם, ונשאר ממנו רושם חטא לעולם, כי תשובה מיראה זדונות נעשו שגגות, על כן אין להכנס לעבודה בבגדי זהב, שאין קטיגור נעשה סניגור, שהזהב נשאר קטיגור לדורות. וכמו כן אין תוקעין בשופר של פרה.

**ומעתה** יש לומר ד'כדכד' רומז על החטא העגל, שיש בהם שני פעמים כ"ד, שאין לך פורענות שבא לעולם שאין בה אחד מכ"ד בהכרע ליטרא, ולאחר כ"ד דורות נגבה החוב. ולעתיד כאשר יחזרו ישראל בתשובה מאהבה, תתהפך גם החטא הגדולה הזה, למצוה רבה ועצומה דוגמת החטא, ויאיר אותו החטא דוגמת השמש. וזהו שאמר 'ושמתי כדכד', שהחטא העגל אשים שיאיר כאור השמש, והם יהיו כ'שמשותיך'.

**והנה** הפגם של חטא העגל נשאר לזמן מרובה, וכדאיתא בגמרא (סנהדרין קב.), אמר רבי יצחק אין כל פורענות ופורענות שבאה לעולם, שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר (שמות לב-ד) וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם. אמר רבי חנינא לאחר עשרים וארבעה דורות נגבה פסוק זה, שנאמר (יחזקאל

**ובזה** נבוא אל המכוון, דכיון דלעתיד יתוקן החטא העגל, עד שיתהווה ממנה עוד זכויות, ולפי גודל החטא הרי גם הזכות תהיה גדולה, ואין העגל עוד קטיגור אלא סניגור, ומעתה שפיר היה יתכן לומר דאז תהא עבודת הכהן גדול בבגדי כבוד של השמונה בגדים, ויכנס גם בהבגדי זהב. על כן השמיענו הכתוב והיה זאת לכם לחקת עולם, שתמיד תהא עבודת היום רק בבגדי לבן. כי הגם שבנגלות התורה תתבטל הטעם שאינו נכנס בבגדי זהב, מכל מקום בסודן של דברים יש ענינים שתהא הביאה לפני ולפנים רק בבגדי לבן.

**הגליון הזה נתנדב על ידי**

הרב ר' לוי יצחק לינדנער שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונות באירוסים בתו למול טוב	הרב ר' נחמן גרינצווייג שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונות בהולדת בתו למול טוב	לעילוי נשמת כ"ק הגה"ק רבי אשר אנשיל בן רבי יהונתן בנימין זצוק"ל ה"ד אבד"ק סערדאהעלי - בעל ולאשר אמר ובנו הנאון רבי משה יהודה כ"ץ זצוק"ל ה"ד רב הצעיר דקעד"י סערדאהעלי - בעל ויגד משה שנעקד"ה כ"ז סיון תשרי לפ"ק תנצבת.	מוה"ר ר' צבי פיש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונות בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' אהרן מרדכי ליכטנאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונות בהולדת בתו למול טוב
---	--	--	--	---